

**Інформаційне суспільство: сучасні теорії та моделі
(соціально-філософський аналіз)**

Актуальність теми . Сучасний етап розвитку світової цивілізації визначається як перехід від індустріального суспільства до інформаційного, появу якого пов'язують з інформаційною революцією, розвитком інформаційних технологій, що радикально змінюють суспільне життя. Цей перехід відбувається нерівномірно, що обумовлюється як національною специфікою, так і станом розвитку світового співтовариства. Поняття “інформаційне суспільство” сьогодні використовують для визначення суспільства, у якому економіка, політика та культура залежать від створення, збереження і доступності інформації у національному і світовому масштабах. Сьогодні практично кожна країна постала перед необхідністю здійснення інноваційних реформ шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій, сучасних знань та інформації як найважливішого ресурсу життєдіяльності суспільства XXI століття. **Мета дослідження** полягає у виявленні евристичного потенціалу існуючих теорій інформаційного суспільства, національних моделей його побудови, а також у визначенні шляхів прискореного переходу України до нового етапу її розвитку. **Об'єктом дослідження** є інформаційне суспільство як принципово новий тип життєдіяльності сучасної цивілізації. **Предметом дослідження** є світоглядні трансформації сучасних теорій інформаційного суспільства, розкриття особливостей національних моделей його побудови. **Завдання дослідження**: окреслити філософсько-методологічні засади дослідження інформаційного суспільства, розглянути сучасні його теорії; визначити основні критерії інформаційного суспільства; виявити шляхи прискореної побудови інформаційного суспільства в Україні. Надшвидкі темпи науково-технічної революції стали плідним підґрунтям для перебудови всієї життєдіяльності суспільства. Відповіддю на ці суспільні трансформації стало формування нових теорій суспільного розвитку провідними представниками західної філософії. Вони намагалися не лише осмислити становлення нового типу суспільства, а й влучно назвати його. Можна виділити два основних підходи до розгляду інформаційного суспільства: концепція постіндустріалізму, що визначає новий етап розвитку суспільства як постіндустріальний (Д.Белл, Р.Дарендорф, А.Турен, Ф.Феррароті, Д. Етціоні); концепція власне інформаційного суспільства (О.Тоффлер, Й.Масуда, Дж.Нейсбіт). Концепція постіндустріалізму ґрунтується на теорії індустріального суспільства. Спочатку розвиток суспільства розглядався як лінійний процес, пов'язаний з економічним зростанням, механізацією праці. У 60-ті роки термін наповнюється новим змістом, з врахуванням значення інтелектуальної творчої праці. Постіндустріальне суспільство називають інформаційним, мережевим, постеконічним, суспільством постмодерну або радикализованого (високого) модерну. Існуючі теорії самі по собі не розкривають феномен інформаційного суспільства. Лише розглянувши їх у сукупності, ми можемо зрозуміти, що таке інформаційне суспільство. Саме поняття інформаційного суспільства визначають, щонайменше трьома способами: по-перше, можна перерахувати характеристики, що властиві цьому типові суспільства: створені значні інформаційні ресурси, виробництво, збереження, поширення і передача як аудіовізуальної продукції, так і ділової й освітньої інформації стають найважливішою частиною економіки. По-друге, можна піти від “абстрактного до конкретного”, вказавши, що інформаційне суспільство – це наступна стадія в історичному розвитку людства по ланцюгу “аграрне – індустріальне – постіндустріальне” суспільство. Можливий і третій, компромісний, варіант: “інформаційне суспільство – це наступна стадія розвитку людства, на якій домінуючим об'єктом виробництва і споживання стають інформаційні продукти і послуги” [1, с.6]. Інформаційне суспільство – це принципово новий етап розвитку сучасної цивілізації. Його основними ресурсами є інформація і знання, діяльність людей здійснюється на основі використання послуг, що надаються за допомогою інформаційно-інтелектуальних технологій

та технологій зв'язку. Основоположним висновком є те, що теорія інформаційного суспільства – важливий елемент сучасної теорії суспільного процесу, вона розкриває об'єктивну тенденцію переходу людства до інформаційного розвитку, визначає гуманістичний вимір технологічного прогресу. Інформаційне суспільство почали сприймати не просто як термін, який потребує наукового обґрунтування, а як стратегічний суспільно-політичний та соціально-економічний орієнтир розвитку країни на сучасному етапі [2, с.6]. Європейська модель інформаційного суспільства відрізняється стратегією європейської інтеграції, поняттям “об'єднаної Європи”, пошуками рівноваги між контролем держави і стихією ринку, динамічним поєднанням державних інтересів і прагнень приватного та корпоративного бізнесу із врахуванням того, що роль кожного з них може змінюватися в часі. Характерними рисами європейської моделі виступають варіативність і політична спрямованість програм побудови інформаційного суспільства для різних країн, обумовлених новою європейською геополітикою, становленням інформаційної (інтелектуальної) економіки, різними можливостями постіндустріального розвитку. Азійська модель інформаційного суспільства реалізує ідеологічну доктрину країн Азійсько-Тихоокеанського регіону, побудовану на філософських принципах конфуціанства, діяльності держави по інституціоналізації цих принципів [3, с.6]. Україна з 44-мільйонним населенням має один з найвищих у світі індексів освіченості (98%), що створює великі потенційні можливості. Ще однією передумовою переходу України до інформаційного суспільства є те, що сьогодні наша держава стала невід'ємною часткою світового політичного і економічного співтовариства, у прямому і переносному сенсі приєднана до зовнішнього світу кабельними і супутниковими каналами зв'язку. **Висновки.** Прорив в інформаційне суспільство відбувається в умовах прискореної автоматизації, роботизації і комп'ютеризації, що призводить до корінних змін соціально-економічних структур і переходу працівників в інформаційну галузь діяльності й в сферу послуг. Інформаційно-комунікаційні технології – це не просто технічні засоби, пов'язані з інформатизацією або комп'ютеризацією. Перш за все, це – інструмент глобального перерозподілу ідей, капіталів і праці, що визначає парадигму розвитку глобалізованого світу. Саме завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям стало можливим широке розповсюдження ідей науково-технічної революції, новітніх технологій, вільне переміщення фінансового капіталу і стрімке зростання “гуманітарного капіталу”.

Література

1. Скалацький В.М. Інформаційне суспільство: нові тенденції розвитку // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. – 2004, № 69. – С. 81
2. Зелінський М.Ю., Скалацький В.М. Інформаційне суспільство як новий тип організації життєдіяльності особистості // Теорія і практика управління соціальними системами // Щоквартальний науково-практичний журнал. Харків: НТУ “ХПІ”. – 2002, № 4. – С. 107-113.
3. Інтернет-ресурс: <https://studfiles.net/preview/5082432/page:20/>
4. Скалацький В.М. Соціальна інформація, прогноз і суспільство // Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість: Зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 27-28 березня 2003 р.; У 5-ти т. / Редкол.: М.І. Шкіль (відп. ред.) та ін. – Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – Т. 1. – С. 331-333.
5. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Т.В. Гончарук, Н.В. Гнасевич, М.І. Гурик, О.М. Рудакевич, Р.Ю. Чигур, М.Л. Шумка; за ред. професора О.М. Рудакевича. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 256с.
6. Чигур Р.Ю. Інформація та знання як основні ресурси інформаційного суспільства / Р.Ю. Чигур // Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. - №2(106). – лютий. – Дніпропетровськ, 2014. – С.61-65.
7. Чигур Р.Ю. Феномен глобалізації: соціально-філософський аналіз / Р.Ю. Чигур // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філософія», Острог, 2015. – Вип. 18. – С.96-102

8.Гончарук Т. *Філософія сучасного українця у форматі інноваційного суспільства*/Т.В.Гончарук//*Наукові записки. Сер. Філософія. Острог: Національний університет «Острозька академія», 2011. – Вип.9.*

9.Гурик М.І., Гончарук Т.В., Шумка М.І. *Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. – Економічна думка, 2010. – 126с.*